
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΑΠΑΝΤΗΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (ΑΓΝΩΣΤΟ)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 1:

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτιθετ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχῶν ἂν ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγον, εἰ δὲ μή, τότε ἂν καὶ αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γινώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστάς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλευέσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχει δοκεῖ. Ὁ γὰρ ἔστι χεῖριστον αὐτῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί οὖν ἔστι τοῦτο; ὅτι οὐδὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει· ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

Δημοσθένους, Κατὰ Φιλίππου, Α, 1 – 2

⇒ Παρατηρήσεις:

1. Να μεταφραστεί το παραπάνω κείμενο.

[Μονάδες: /20]

2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- α. **τινος**: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού του ουδετέρου γένους
- β. **οἱ πλείστοι**: τον ίδιο τύπο στο συγκριτικό βαθμό και να γραφεί του επίρρημα με τα παραθετικά του
- γ. **τὰ μέλλοντα**: τη γενική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος
- δ. **πάνθ'**: τον ίδιο τύπο στον αντίθετο αριθμό
- ε. **ἐλπίς**: τη δοτική του πληθυντικού αριθμού

[Μονάδες: /5]

3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
- α. *ἀπεφήναντο*: το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής του μέλλοντα
  - β. *ἐπειρώμην*: το δεύτερο ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα της ίδιας φωνής
  - γ. *ἀναστάς*: το τρίτο ενικό πρόσωπο του παρατατικού της ίδιας φωνής
  - δ. *παρρηλυθότος*: τον ίδιο τύπο στον αόριστο
  - ε. *ἔχειν*: το τρίτο ενικό πρόσωπο της ευκτικής του αορίστου και το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου της ίδιας φωνής

[Μονάδες: /5]

4. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων του κειμένου. Να αναφέρετε και τον όρο που προσδιορίζουν: *ὑπὸ τούτων, καὐτός, πρῶτος, τυγχάνειν, ποιούντων*.

[Μονάδες: /5]

5. «*εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι*». Να εντοπιστεί ο υποθετικός λόγος στο παραπάνω τμήμα του κειμένου, να αναγνωριστεί και να μετατραπεί ώστε να δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και το μέλλον.

[Μονάδες: /2]

6. «*Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τιος πράγματος προὔτιθετ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγον, εἰ δὲ μή, τότε ἂν καὐτός ἐπειρώμην ἃ γινώσκω λέγειν*»: Να γίνει ανάλυση των μετοχών σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.

[Μονάδες: /2]

7. «*Τί οὖν ἔστι τοῦτο;*»: Να μεταφερθεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιος με εξαόρτηση *Ὁ Δημοσθένης ἐρωτᾷ* και *Ὁ Δημοσθένης ἠρώτα*.

[Μονάδες: /1]

⇒ **Απαντήσεις:**

1. Άνδρες Αθηναίοι, αν βέβαια επρόκειτο να μιλάει κανείς για κάποια νέα υπόθεση, αφού συγκρατούσα τον εαυτό μου μέχρις ότου οι περισσότεροι από τους συνηθισμένους ρήτορες διατύπωναν τη γνώμη τους, (τότε) αν κάτι μου άρεσε απ' όσα θα λέγονταν απ' αυτούς, θα ησύχαζα (θα σιωπούσα), διαφορετικά, τότε θα προσπαθούσα κι εγώ ο ίδιος να λέω αυτά που γνωρίζω· επειδή όμως και τώρα ακριβώς συμβαίνει να εξετάζουμε (να σκεπτόμαστε) αυτά, για τα οποία αυτοί έχουν μιλήσει πολλές φορές προωύτερα, νομίζω ότι, αν και πρώτος ανέβηκα στο βήμα, θα πετύχαινα τη συγγνώμη τους εύλογα. Γιατί, αν αυτοί σας συμβούλευαν τα πρόποντα στο παρελθόν, δε θα υπήρχε τώρα καμιά ανάγκη εσείς να συσκέπτεσθε. Άνδρες Αθηναίοι, πρώτα λοιπόν δεν πρέπει να χάνετε το θάρρος σας (το ηθικό σας) για την παρούσα κατάσταση των πραγμάτων, ούτε κι αν φαίνεται ότι βρίσκεται σε πολύ κακή κατάσταση. Γιατί εκείνο που είναι πάρα πολύ κακό απ' αυτά από το παρελθόν, αυτό είναι άριστο για το μέλλον. Ποιο λοιπόν είναι αυτό; (Αυτό είναι το εξής), άνδρες Αθηναίοι, ότι δηλαδή τα πράγματα βρίσκονται σε κακή κατάσταση, επειδή εσείς δεν κάνατε τίποτα απ' όσα έπρεπε, γιατί βέβαια, αν βρίσκονταν σε κακή κατάσταση οι υποθέσεις μας, ενώ εσείς κάνατε όλα όσα έπρεπε, (τότε) δε θα υπήρχε (καμιά) ελπίδα να γίνουν αυτά καλύτερα.
2. α) τινά/ἄττα, β) πλείονες/πλείους//πολύ/πλέον/πλείστον/πλείστα, γ) τῆς μελλούσης, δ) πᾶν, ε) ταῖς ἐλπίσι(ν)
3. α) ἀποφανοίντο, β) πειρᾶ, γ) ἀνίστατο, δ) παρελθόντος, ε) σχοίη/σχές
4. **ὑπό τούτων:** εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στη μετοχή *τῶν ῥηθέντων*
καυτός: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *ἂν ἐπειρώμην*, στο *ἐγώ*
πρώτος: επιρρηματικό κατηγορούμενο που δηλώνει χρονική σειρά και τάξη στη μετοχή *ἀναστὰς* με ὄρο αναφοράς το υποκείμενο *ἐγώ*
τυγχάνειν: αντικείμενο στο ρήμα *ἡγοῦμαι*, ειδικό απαρέμφατο υποκείμενό του το *ἐγώ* (ταυτοπροσωπία)
ποιούντων: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή (απόλυτη) αντικειμενικής αιτιολογίας με υποκείμενό της το *ὑμῶν*, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο *κακῶς ἔχει*
5. Ο υποθετικός λόγος του αποσπάσματος είναι απλός. Συγκεκριμένα η υπόθεση είναι η πρόταση *εἰ πάνθ' πραττόντων οὕτως εἶχεν* και η απόδοση η κύρια πρόταση, *οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι*. Η υπόθεση εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *εἰ και* εκφέρεται

με οριστική ιστορικού χρόνου (παρατατικού) είχε και η απόδοση εκφέρεται με δυνητική οριστική παρατατικού *ἂν ἦν*. Επομένως σχηματίζεται υποθετικός λόγος που δηλώνει το μη παραγματικό ή το αντίθετο του πραγματικού.

Για να δηλωθεί η Αόριστη Επανάληψη στο Παρόν και το Μέλλον χρειάζεται να γίνουν οι εξής αλλαγές: «*ἐὰν πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως ἔχωσιν, οὐδ' ἐλπίς ἐστὶν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι*».

6. Στο παραπάνω απόσπασμα υπάρχουν τρεις μετοχές: η μετοχή *ἐπισχῶν* που είναι χρονική, και οι μετοχές *τῶν εἰωθότων* και *τῶν ῥηθέντων* που είναι επιθετικές. Η πρώτη θα αναλυθεί σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση και οι επόμενες δύο σε δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις. Η χρονική μετοχή θα αναλυθεί σε δευτερεύουσα με το *ἐπεὶ* και οριστική αορίστου, γιατί δηλώνει το προτερόχρονο. Η πρώτη επιθετική θα αναλυθεί με οριστική υπερσυντελικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (*ἀπεφήναντο*) και η ίδια είναι σε παρακείμενα και η δεύτερη επιθετική με οριστική αορίστου, γιατί βρίσκεται σε αόριστο. Η ανάλυση που θα κάνουμε θα πάρει την εξής μόρφη:

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτιθετ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπεὶ ἐπέσχον ἂν ἕως οἱ πλείστοι τούτων οἱ εἰωθεσαν γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τούτων οἱ ὑπὸ τούτων ἐρρήθησαν, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότε ἂν καυτὸς ἐπειρώμην ἃ γινώσκω λέγειν.

7. Η μετατροπή από τον ευθύ στον πλάγιο γίνεται ως εξής:

Ὁ Δημοσθένης ἐρωτᾷ τί οὖν ἔστι τοῦτο.

Ὁ Δημοσθένης ἠρώτα τί οὖν εἶη τοῦτο.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 2^ο:

Πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὡν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἢ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἢ δὲ ἦττα, εἰ ἠττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα καὶ ὑμεῖς νικώητε, εἰ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τί εἶναι οὐκ ἔστιν αἰσχίον οὐδὲν ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ

μεγαλοπρεπής· χρήσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῶ, καὶ μὴ τοῖς ἐγγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορία ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἢ προσήκουσα μοῖρα κομίση· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεις εὐμενῶς ὑποδέξεται.

Πλάτωνος, Μενέξενος 247 a- c

⇒ Παρατηρήσεις:

1. Να γραφεί η μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

[Μονάδες: /20]

2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- α. *εὐκλεία*: την αιτιατική του ενικού αριθμού
- β. *ἦττα*: τη δοτική του ενικού αριθμού
- γ. *αἰσχιον*: τον υπερθετικό βαθμό του ίδιου τύπου
- δ. *γονέων*: την κλητική του ενικού αριθμού
- ε. *ὑμᾶς*: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού του τρίτου προσώπου

[Μονάδες: /5]

3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- α. *ὑπερβαλεῖσθε*: το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου β' της αντίθετης φωνής
- β. *φέρει*: το απαρέμφατο του παρακειμένου
- γ. *καταχρησόμενοι*: το δεύτερο ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού
- δ. *κομίση*: το τρίτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ίδιου χρόνου της ίδιας φωνής
- ε. *ὑποδέξεται*: το τρίτο πληθυντικό της οριστικής του υπερσυντελικού

[Μονάδες: /5]

4. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων του κειμένου. Να αναφέρετε και τον όρο που προσδιορίζουν: *Ὡν ἔνεκα, ἀρετῇ, καταχρησόμενοι, παρέχειν, εὐμενῶς*.

[Μονάδες: /5]

5. «*Μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα ... ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων.*»: Να εντοπιστούν οι δευτερεύουσες προτάσεις του παραπάνω αποσπάσματος και να αναγνωριστούν πλήρως (είδος, εισαγωγή, εξάρτηση, εκφορά, συντακτική χρήση).

[Μονάδες: /5]

⇒ **Απαντήσεις:**

1. Και κάθε επιστήμη, αν χωρίζεται από τη δικαιοσύνη και την υπόλοιπη αρετή, αποδεικνύεται πανουργία, όχι σοφία. Γι' αυτούς τους λόγους και στην αρχή και στο τέλος και σε κάθε περίπτωση να προσπαθείτε με κάθε τρόπο να έχετε κάθε προθυμία (για το) πώς θα ξεπεράσετε στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό στη δόξα και εμάς και τους προγόνους (μας)· ειδημή να ξέρετε πως, αν σας ξεπερνάμε στην αρετή, η νίκη φέρνει σ' εμάς ντροπή, αν όμως μειονεκτούμε, η ήττα (αυτή φέρνει) την ευτυχία. Προπαντων θα ήταν δυνατό να νικηθούμε (εμείς) και εσείς να μας ξεπερνάτε αν ετοιμαζόσαστε (έτσι ώστε) να μην κάνετε κατάχρηση της δόξας των προγόνων και να μη σπαταλήσετε αυτή, γνωρίζοντας ότι για (έναν) άντρα που νομίζει πως είναι κάτι, δεν υπάρχει τίποτα πιο ντροπιαστικό από το να παρουσιάζει τον εαυτό του τιμώμενο όχι χάρη στον εαυτό του αλλά από τη δόξα των προγόνων. Γιατί το να υπάρχουν τιμές των γονέων, (αυτό) είναι ωραίος και μεγαλοπρεπής θησαυρός για τους απογόνους- είναι όμως ντροπή και ανανδρία να χρησιμοποιεί (κάνεις) θησαυρό και χρημάτων και τιμών και να μην τον κληροδοτεί στους απογόνους (του) από έλλειψη δικών του αποκτημάτων και ένδοξων πράξεων (υψηλών διακρίσεων). Και αν εφαρμόσετε αυτά, θα έρθετε κοντά μας ως φίλοι σε φίλους, όταν η καθορισμένη μοίρα φέρει το τέλος της ζωής σας· όμως κανείς δε θα σας υποδεχτεί φιλικά αν δείξετε αμέλεια και δειλία.
2. α) εὐκλειαν, β) ἥττη, γ) αἰσχιστον, δ) γονεῦ, ε) σφᾶς.
3. α) ὑπέρβαλε, β) ἐνηνοχέναι, γ)κατεχρῶ, δ) ἐκόμισε(ν), ε) ὑποδεδεγμένοι - ὑποδεδεγμένοι - ὑποδεδεγμένα ἦσαν.
4. Ὡν ἔνεκα: εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο ἔχειν
ἀρετῆ: δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός στο ρήμα νικῶμεν
καταχρησόμενοι: επιρρηματική τελική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος παρασκευάσαισθε, στο ὑμείς, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα παρασκευάσαισθε.
παρέχειν: απαρέμφατο τελικό ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση αἰσχιον ἐστίν και β' ὀρος σύγκρισης μαζί με το διαζευτικό ἢ, υποκείμενο του απαρεμφάτου τὸν ἄνδραν (ετεροπροσωπία).
εὐμενῶς: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ὑποδέξεται

5.

εἰ παρασκευάσασθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν, γνόντες: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *εἰ* και εκφέρεται με ευκτική, γιατί μαζί με το ρήμα της κυρίας πρότασης δημιουργεί σύνθετο υποθετικό λόγο που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος. (Υπόθεση: *εἰ παρασκευάσασθε*, Απόδοση: *ἂν νικώμεθα, νικώητε*). Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στα ρήματα *ἂν νικώμεθα, νικώητε*.

ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τί εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιον οὐδὲν ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση (κρίσεως). Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο *ὅτι*, γιατί δηλώνει αντικειμενική κρίση. Εξαρτάται από τη μετοχή *γνόντες*, που παράγεται από γνωστικό ρήμα. Εκφέρεται με οριστική *ἔστιν αἴσχιον* παρόλο που εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, για λόγους έμφασης και για να δηλώσει κάτι βέβαιο στο παρελθόν (αντικειμενική παράσταση). Η πρόταση λειτουργεί ως αντικείμενο στη μετοχή *γνόντες*.